

Nr 20.

Ankom till riksdagens kansli den 19 april 1932 kl. 11 f. m.

*Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om
ändrad lydelse av § 16 riksdagsordningen m. m.*

I en inom andra kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 426, har herr *Olsson* i Kullenbergstorp *m. fl.* hemställt, »att riksdagen måtte

1) såsom vilande antaga följande ändrade lydelse av R. O. § 16:

Valrätt tillkommer — — — utövas av

a) — — — — —

b) — — — — —

c) — — — — —

d) den som icke erlagt de honom påförda utskylder till stat och kommun, vilka förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalenderåren, så vitt han icke genom avkortning, nedsättning eller efterskänkande, i den ordning särskilt stadgas, för dem upphört att häfta.

Till efterrättelse — — — inträffar;

2) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om framläggande för nästa riksdag av förslag till bestämmelser angående det sätt, varpå det till införande i R. O. § 16 föreslagna stadgandet om avkortning etc. skall, i enlighet med ovan angivna riktlinjer, av vederbörande myndigheter tillämpas.»

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

I motionen föreslås, att i riksdagsordningen skulle införas en bestämmelse av sådant innehåll, att valrätt till andra kammaren icke skulle tillkomma den, som icke erlagt honom påförda utskylder till stat eller kommun, vilka förfallit till betalning de tre sistförflutna kalenderåren; dock skulle från ifrågavarande diskvalifikation den vara undantagen, som på grund av oförvallade omständigheter icke kunnat fullgöra sin skattskyldighet. De oförvallade omständigheterna skulle fastställas genom en särskild prövning, och det ifrågasättes, att sagda prövning skulle äga rum i samband med avkortning, nedsättning eller efterskänkande. Förslag till bestämmelser om det närmare utförandet av denna prövning äro emellertid ej av motionärerna framlagda, utan det förutsättes, att

Kungl. Maj:t skulle låta utarbета och till nästa riksdag framlägga förslag i ämnet. Den i motionen föreslagna grundlagstexten anknyter till bestämmelser, om vilkas innehåll motionärerna endast lämnat oklara antydningar.

Utskottet håller före, att i gällande lag förefintliga bestämmelser angående avkortning, nedsättning och efterskänkande av utskylder icke, såsom i motionen ifrågasatts, kunna så anpassas, att personer, som kommit att häfta för utskylder på grund av oförvållade omständigheter, befrias från betalningsskyldigheten. Den anknytning till särskilda författningar, som ifrågasättes i grundlagförslaget, synes näppeligen kunna ske annat än genom hänvisning till en av Konung och riksdag stiftad lag om prövning av ansökningar från häftande personer, huruvida de, oavsett att de icke guldit sina utskylder, likväl böra tillerkännas rösträtt på grund av oförvållade omständigheter.

Då emellertid en sådan lag skulle innehålla för valrätten till riksdagens andra kammare avgörande bestämmelser, om vilkas lämplighet utskottet i anledning av förevarande motion ej ansett sig böra ingå i prövning, vill det synas utskottet, som om sådana bestämmelser i stället borde, såsom ägande grundlagskaraktär, upptagas till prövning i samband med ändringar i riksdagsordningen, varför utskottet hemställer,

att förevarande motion II:426 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 18 april 1932.

På konstitutionsutskottets vägnar:

AUG. SÄVSTRÖM.

Närvarande: herrar *Sävström, Strömberg, Thulin, David Bergström*, greve *Spens, G. W. Hansson, Sundberg, Vennerström**, *Mellén, Valfrid Eriksson, P. J. Gustafsson**, *Engberg, Hallén**, *Anderson* i Norrköping, *Lindmark, Karlsson* i Vadstena*, *Petersson* i Broaryd, *Alströmer**, *Björck* i Kristianstad och *Lundén*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

- 1) av herrar greve *Spens* och *Anderson* i Norrköping.
- 2) av herrar *P. J. Gustafsson* och *Petersson* i Broaryd, som anförte:

Såsom i motionen utvecklats träffa de invändningar, vilka 1918 års sakkunniga för revision av bland annat utskyldsstreet framställt mot två av

dem angivna tänkbara utvägar att bestämma, när oförvållad skattebetalningsoförmåga skall i varje särskilt fall anses föreligga, icke i något hänseende den tredje utväg, som i motionen i korthet antytts och i tidigare motioner senast vid 1928, 1929 och 1930 års riksdagar utförligt belysts. Ett fortsatt åberopande av sagda invändningar visar därför, även när det göres i den form, att det skulle erfordras en särskild lag angående prövning av ansökningar om tillerkännande av rösträtt trots oguldna utskylder, något som enligt 1918 års utredning ju ej låter sig göra efter vad tidigare brukat emot liknande motioner framhållas, att man saknar verkliga skäl emot den nu föreslagna anordningen och att det egentliga skälet mot dess godkännande alltså endast är bristande vilja. Det är för övrigt icke ansökningar om tillerkännande av *rösträtt* det i verkligheten kan bli fråga om, utan ansökningar om *avkortning*, med vilkas beviljande rösträtten automatiskt följer i sinom tid.

Den motion, som vid årets riksdag blivit i ämnet väckt, överensstämmer med motion II:28 vid 1928 års riksdag, men skiljer sig från andra liknande förslag däri, att den icke åtföljts av bestämt formulerade förslag rörande det sätt, varpå avkortning, nedsättning eller efterskänkande av oguldna utskylder, för vilka häftande består, bör prövas och avgöras, utan i stället liksom 1928 inriktat sig på att erhålla ett av Kungl. Maj:t härom utarbetat och för nästa riksdag framlagt förslag, och att i avvaktan på detta få såsom vilande i år antaget ett förslag till ändrad lydelse av vederbörligt stadgande i riksdagsordningens § 16, vars slutliga antagande kunde ett följande år bliva beroende av bifall eller avslag till det förslag Kungl. Maj:t i enlighet med den påyrkade framställningen från riksdagen kunnat komma att framlägga.

Bestämmelserna om sättet för prövning och avgörande av avkortningsfrågan m. m. kunna och böra uppenbarligen icke hava sin plats i grundlag, utan i dels kommunalstyrelselagarna, där sådana bestämmelser redan i viss utsträckning finnas — föreskrifter om kvalificerad majoritet för efterskänkande av kommunalutskylder vid verkligt ömmande omständigheter —, dels också i uppbördsreglementet eller i en till detta anknuten stadga, som utvidgar de i reglementet givna avkortningsreglerna. Dylika kompletteringar av grundlagen äro, som bekant, ytterst vanliga, och något som helst principiellt eller praktiskt hinder för att i särskild vare sig lag eller administrativ författning införa de närmare bestämmelserna för ett avkortningsförfarande, som får rösträttsverkningar, kan icke med ens sken av fog påstås och föreligger icke heller i verkligheten. Vi ha därför intet att erinra mot motionärernas förslag att hos Kungl. Maj:t begära framläggande av nödiga förslag härom, och detta så mycket mindre, som det lämpligaste tillvägagångssättet för att erhålla de erforderliga bestämmelserna i detta fall såsom eljest synes vara att till Kungl. Maj:ts utredning överlämna frågan.

Ej heller finna vi anledning till någon erinran mot motionärernas förslag att, redan innan Kungl. Maj:ts nyss berörda utredning och förslag framlagts, såsom vilande antaga den därav beroende grundlagstexten. Det är uppenbart att, om en sådan text ej nu antages såsom vilande, hela frågan måste uppskjutas under minst fem år, och då vi anse det angeläget, att den ifrågasatta re-

formen snarast möjligt genomföres, lär det härför vara nödvändigt att åtminstone samtidigt med prövningen av Kungl. Maj:ts förslag angående avkortningssättet också vara i tillfälle att taga slutlig ståndpunkt till grundlagsändringsfrågan. Ett dylikt behandlingssätt av detta ärende är så mycket mera att förorda, som grundlagstextens avfattande icke är beroende av det sätt, varpå redan förefintliga bestämmelser om avkortningsförfarandet böra utvidgas och fullständigas.

Vi vilja härutöver erinra, att tidigare flera gånger samma förfarande blivit av riksdagen använt. Ett särskilt belysande exempel härför erbjuda de av 1925 års riksdag behandlade grundlagsändringsförslagen, vilkas slutliga avgörande uppsköts till dess vid samma riksdag de dem kompletterande förslagen utan grundlags karaktär blivit avgjorda. Sålunda förelåg då bl. a. den vilande frågan om utflyttande ur riksdagsordningen av bestämmelserna om sättet för votering i samband med den slutna voteringens ersättande med den öppna och denna senares reglering genom riksdagens reglementariska föreskrifter. Likaså blev den då vilande frågan om viss ändring i tryckfrihetsförordningen gjord beroende av antagandet av en ifrågasatt lagstiftning om trust- och monopolkontroll. I båda dessa fall framlades de förslag, som skulle utgöra förutsättning för grundlagsändringarna vid den riksdag, då grundlagsändringarna såsom vilande skulle prövas.

Mot motionärernas förslag till utformning av grundlagstexten ha vi ingen erinran att göra, och då vi anse de grunder, på vilka motionärerna byggt sitt yrkande riktiga finna vi oss böra tillstyrka detsamma.

Med stöd av vad sålunda anförts få vi hemställa,

1) att riksdagen ville med bifall till motion II:426 såsom vilande antaga följande förslag till ändrad lydelse av R.O. § 16:

Valrätt må dock ej utövas av

a) — — —

b) — — —

c) — — —

d) den, som icke erlagt de honom påförda utskylder till stat och kommun, vilka förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalenderåren, så vitt han icke genom avkortning, nedsättning eller efterskänkande, i den ordning särskilt stadgas, för dem upphört att häfta.

Till efterrättelse — — — inträffar.

2) att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om framläggande för nästa riksdag av förslag till bestämmelser angående det sätt, varpå det sålunda till införande i R.O. § 16 föreslagna stadgandet om avkortning, nedsättning eller efterskänkande av påförda utskylder skall, i huvudsaklig överensstämmelse med de i motionen angivna riktlinjerna, av vederbörande myndigheter tillämpas.

3) av herrar *David Bergström* och *Lundén* i fråga om utskottets motivering.

4) av herrar *Lindmark* och *Björck* i Kristianstad, som anfört:

Ehuru vi principiellt äro för utskyldsstrecket både vid de politiska och de kommunala valen, ha vi icke kunnat tillstyrka bifall till motionen, då dess grundlagstext icke erhållit en utformning, som klart angiver betingelserna för rösträttens utövande.
